

Gazdasági egyleteink

és azok befolyása közgazdasági viszonyainkra.

Irta: **Kovách László.**

A gazdálkodással foglalkozó osztályt súlyosan érintette az 1884-ik évben a gabnaáraknak rohamos és nagy fokú hanyatlása. És méltán lohasztotta a gazdáknak szép termésükbe fektetett reményeit az árak ily gyors és nagy mérvű süllyedése.

Sajnos, hogy a magyar gazdák nagy részének jövedelmi forrásai között első és legfeltétlenebb a magtermelésre fektetett bevétel jövedelme.

Sajnos, hogy még ma is legtöbb gazdának gazdasági rendszere majdnem kizárólag a magtermelésre levén alapítva; ha ezen ága a gazdaságnak vagy rossz aratás — tehát kevés eladni való magtermést eredményez, vagy — mint az 1884-iki évben — jó termés mellett az árak süllyedése áll be, s ismét kevés jövedelem jut a gazda kezébe, akkor aztán oly kellemetlen állapot áll elő, mely gyarapodás helyett hanyatlást, anyagi visszaesést, — sőt nem kevés esetben bukást és romlást hoz a jó lelkű gazdára.

Évtizedek óta foglalkozik gazdasági szakirodalmunk azon tételnek népszerűsítésével: hogy a gazdának ma már nem szabad egyoldalulag a gazdasági rendszer egy ágára, s legkevésbé szabad a magtermelésre magára fektetni gazdaságának súlyát, alapját.

Állatnevelés, hizlalással, egyéb eladható cikkeiknek előállításával vegyest, a hol a magtermelésre kiváló jó körülmények kínálkoznak, ott a magtermelés lehet és maradhat is a legkedveltebb ága gazdaságunknak, de sehol és semmi körülmények között nem szabad annak egyedülinek és olyannak lenni, mely minden egyéb jövedelmet hajtható gazdasági üzletet mintegy kizárjon s a térről leszorítson!

Évtizedek óta írják, tanácsolják e tant gazdasági szakirodalmunk férfiai, s hirdetik a gyakorlati téren gazdasági egyleteinek. S különösen ezek, mert ezek vannak hivatva e tant nemcsak szóval s írásban hirdetni, ajánlani, hanem a gyakorlati életben annak követésére serkenteni, segíteni, kalauzolni a gazdaközönséget.

A gazdasági egyleteknek egyik legnemesebb s legéletbevágóbb feladata — szerény nézetünk szerint az: hogy saját köreikben a

gazdasággal foglalkozóknak utmutatással szolgáljanak arra, hogy miként s minő eszközökkel lehet és kell a magtermelés mellett a gazdaságnak különböző ágait meghonosítani és meghonosítva jövedelmethozóvá tenni.

Az egyletnek feladata, egyesült erővel latni, hogy nemesebb tenyészállatoknak nevelése, meghonosítása hozzáférhetővé legyen téve a kevesebb áldozatra képes szegényebb sorsu gazdák részére is.

Hasznos kereskedelmi növényeknek termesztése, ismertetése: azoknak miként való könnyű és jutányos beszerzése iránt leginkább a gazdasági egyletek adhatnak példát s nyújthatnak alkalmat.

A gazdasági egyletek napról-napra fontosabb szerepre hivatvák, s napról-napra inkább meggyőződünk arról, hogy azoknak létezése életszükség a haladni, gyarapodni iparkodó józan gondolkodásu gazdára!

Nem szükséges a külföldnek példáira sem hivatkoznunk, hol a mezei gazdálkodásnak hatványozottan magasabb szellemi és hatalmasabb anyagi tőkái kínálóznak egyletek és társulatok alakjában.

Ime Anglia, hol minden kerületben van gazdasági egylet. Nem szükséges francia s némethon példáira sem hivatkoznunk, mert hiszen mindezen országokban a mezei gazdálkodás évtizedek óta a gazdasági iparral karöltve hatványozza a gazdák jövedelmeit, kiknél nincs megye, nincs vidék vagy kerület, melynek gazdasági egylete ne volna s mely ne érezné annak pótolhatlan előnyeit, hasznát, szükségét.

Csak nálunk Magyarországon van még kevés, s viszonyainkat, állapotaink és ugy szellemi, mint anyagi körülményeinket ki nem elégíthető kevés gazdasági egylet. S ott is a hol van, ott is nagy mérvekben hiányzik a részvét épen a gazdák részéről, hiányzik azon éltető részvét, mely nélkül a legjobb vezetés, a legbuzgóbb kezelés mellett is nem keletkezik azon vonzó hatás, mely a sikert eredményezni, hatványozni és kézzelfogható módon kitüntetni lenne képes.

Felelős kormányunk, már második évtizeden át évről-évre többet áldoz, tesz, intéz e téren, s mégis az eredmény e téren korántsem megfelelő.

Tagadhatatlan, hogy másfél évtizeden át sokat haladtunk a gazdászati minden ágában! Tagadhatatlan, hogy az állam ma már sokkal többet áldoz a mezei gazdálkodás, földmivelés és földművelési ipar emelésére, istápolására, mint ezelőtt; de sajnos, tagadhatatlan az is, hogy magyar gazdáink szivesen veszik az állam anyagi és szellemi segélyét, de arra, hogy azt ismertebbé, általánosabbá tenni iparkodnának s ahelyett, hogy azt a nép minden rétegébe széthinteni — s ezáltal az állam erejét emelni — segitenének, valóban igen keveset tesznek.

Nézetünk szerint az államnak e téren való hasznos és beható közreműködése csak akkor s ugy hozna általános nagy kiterjedésű javulást gazdasági — s ennek folytán közgazdasági — viszonyainkra, ha az egy-

leti téren csoportosuló gazdák őszinte szívvel-lelkekkel s buzgalommal karolnák fel a kormánynak most már valóban sok oldalú és nagymérvű közreműködését, mely úgy szellemi, mint anyagi tekintetben évről-évre nagyobb mérvet ölt.

Az állattenyésztés terén a magyar állam oly buzgalommal, készséggel és áldozatkész példával jár elől, hogy valóban csakis a gazdák egyesülésének érthetetlen szórványossága, s az egyesületeknek lanyhasága, illetve az egyletek lanyha támogatása, a gazdáknak az egyletekben való részvételének bámulatos restsége okozza azt, hogy e nagy és valóban megbecsülhetlen vezetés és áldozatkészség mellett, állattenyésztésünk — ámbár tagadhatatlanul, de — csigalassúsággal halad!

Mennyi nemes tejelő és húst termelő állat lett a földművelési miniszterium által áldozatkimelés nélkül behozva, elhelyezve s mindamellett azt tapasztaljuk, hogy gazdáink közül csak szórványosan, kevesen érdeklődnek a behozott kitűnő ló-, szarvasmarha-, juh és disznó tenyésztése iránt, holott ha vidéki egyleteiket támogatva, ezek által ily tenyészállatoknak köreikbe jutása iránt, csak filléreikkel is járulnának, ma már tetemesen jobban el lehetne terjedve a jobb fajoknak minden neme.

De mikor — sajnos — azt látjuk, hogy az országban még most is fele annyi gazd. egylet sincsen annak, a mennyire szükség volna: mikor azt látjuk, hogy a gazdasági egyleteknek, már t. i. a létezőknek fele része sincs oly buzgalommal látogatva, hogy sikeresen működhessék, elszomorodik az iparkodó magyar gazda szíve, s megdöbben jobb állapotok s gazdasági viszonyok után sóvárgó hazafiúi kebele, — midőn tapasztalja, hogy egy-egy vidéki vagy megyei gazdasági egyletnek, melynek — tekintve az arra hivatott és valóban alkalmas gazdák számát, évenként 5 frtot fizető ezer tagja lehetne sőt bőven több mint ezer — hát van 100—150 tagja s ezen tagok közül is mikor gyűlés, tanácskozás, gyülekezés ideje van, megjelelik 5—6.

Mikor azt látjuk, hogy p. o. az én szülőmgyémekben Hevesben a hol már ezelőtt 26 évvel megalakult a gazdasági egylet s működött nagy hatással 5 - 600 taggal, akkor mikor az országban alig élt két vidéki egylet; akkor, midőn a kormány fűben-fában s még az ekeversenyekben is politikai rebellisek gyülekezését látta, kereste, — akkor, midőn a kormány nemcsak hogy nem segítette semmivel, nem támogatta sem tanácsal, sem anyagi segítséggel, de sőt kancsal szemmel nézte s gátolta, nehezítette a gazdasági egyletek létesülését s működését, hogy akkor a hevesmegyei egylet életrevaló erélylyel működött, hatott, alkotott, javított, tanított, mutatott, vonzott, s ma mikor a földművelési kormány szaklapokkal, szakiratokkal s a szellemi támogatásnak minden nemével halmozza el a gazdasági egyleteket, — nézeteket tanácsukat kéri, — a gazdaság terén felmerülő tapasztalatokat velök közli, ismerteti, s őket

nem kevés anyagi segélyben is részesíti, — mert az egyletek, s köztük a példa gyanánt említett hevesmegyei gazd. egyesület is — alig ad életjelt, alig teszen egyebet annál, hogy él és lézeng, létez isten kegyelméből. Van annak egy évtizede, hogy zsibbadtságban szenved, s napról-napra kevesebb hatást gyakorol, mert lelkesedés, buzgalom és támogatás helyett általános pangás és részvétlenség által van környezve.

S ki hinné, hogy azon egyesület ez, mely 1859-ben sikerült és közlekedést öbresztett, nagy általános kiállítást rendezett s ez által a gazdasági gépek terjedését szemmel látható mérvekben eszközölte: ki hinné, hogy azon egyesület ez, mely 1860-ban Egerben rendezett gyümölcs-kiállításával a gyümölcs-termelés, a gyümölcs-nemesítésre oly szemmelátható befolyást gyakorolt, hogy öröm volt látni mint vették, szerezték be szőlők és kertek tulajdonosai a nemesebb faj oltványokat, fákat; azon egyesület ez, mely a szántás tanítások és versenyek által a jó ekék és jobb szántás terjesztését tagadhatlan nagy mérvekben eszközölte: ugyanazon egyesület, mely ez előtt 12 évvel gyönyörűen rendezett nagy arató, kaszáló és cséplőgép kiállítás és versenyével országszerte figyelmet gerjesztett, s e vidéken a gépek ismeretét s ennek folytán terjedését valóban szemmel látható arányban eszközölte; ezen egyesület tiz év óta — épen annyi idő óta, hogy a magyar felelős kormány a mezei gazdálkodás érdekében minden téren — nagy szellemi, mint anyagi tekintetben — nagy tevékenységet fejt ki, azon idő óta keresztbe tett kezekkel henyél s tétlen sörvad, részvét hiányában, évtén ma a gazdaközönség köréből 60—70 tagja!

Tény az, hogy mindennek van oka s így ennek is okvetlen kell szülő okának lennie, s ha ez ok megszűnik, meg fog szünni az okozat is.

Oka e hanyatlásnak nem egyéb mint az, hogy a politikai surlódások felbontották a bizalmas jó viszonyokat nemcsak az egyesületi tagok között, de meglazították azokat a társadalom minden rétegében, sőt magában a szorosabb családi körökben is.

Nem gyülekeztek politikai párt tekintetből; nem lettek tagokká politikai pártgyűlölet vagy ellenszenvből; — nem fizették tagsági díjaikat, mert nem vártak semmi jót a velök nem egy politikai hitet valló másik tagoktól!

Hála a gondviselés istenének, ma már nagy léptekkel közeledünk azon idő felé, melyben a politikai pártkülönbözet nem választja egymástól az egy és ugyanazon hazának, egy és ugyanazon érdekű fiait! Hála a gondviselésnek, napról-napra kevesbedik a furiozók száma, — már ma is számosak azok, és a nagyobb számot ezek teszik, kik a politikai meggyőződés különbözőségében nem látnak

arra nézve akadályt, hogy a közérdekek, s e téren például a mezőgazdasági érdekek tárgyában ne tanácskozassék, ne határozhasson együtt a haza bármely politikai pártjához tartozó hazafi egyenlő bizalommal társa iránt, azon bizalommal, mely azt sugja, azt mondja, hogy a politikai véleménykülönbség mellett lehetnek és valóban vannak is igen számos oly tárgyak, melyekre nézve nemcsak hogy lehetünk, de vagyunk is egy véleményen!

Napról-napra — örömmel tapasztalhatjuk országszerte, — hogy e bizalom vissza kezd térni kebleinkbe, s a társulás terén, úgy mint a társadalomban, az egyesülés szelleme határozottan előtérbe lép, határozottan halad, az egyesületek újra élednek s ujult erővel lépnek a küzdőterre földmivelés, ipar és mezői gazdálkodási érdekeink — mint közös hazánknak életerét eltető főérdekek — megvédése, ápolása, emelése körül!

És ha egyesületeink — különösebben gazdasági egyesületeink — valóban erősebben lesznek látogatva, támogatva gazda-közönségünk által, e téren a haladás óriási mérvet ölthet s — szerény nézetünk szerint — fog is öltetni, mert ez egyesületek helyes működése terjeszteni fogja hatalmas kézzel — a közakarat kezével — azon elveket, melyek a gazdaszatban kizárólag helyesek, s azok között azon elvet is, hogy: nem szabad a magyar gazdának egyoldalúnak lenni, hanem foglalkoznia kell a gazdaság mindazon ágai-val, melyek adott viszonyai, éghajlati fekvési, táj- és egyéb körülményeihez képest lehetőek! A magyar gazdának nem szabad egyoldalúnak maradnia, s nem szabad a gazdaság fősúlyát kizárólag a magtermelésre helyezni! S akkor, ha ez elv alkalmazásban helyt foglal, életbe lép s terjed, akkor az 1884-iki évhez hasonló gabonaár-válság, nem fog többé soha oly érzékenyen lesújtó hatást gyakorolni mint gyakorol ma, és pedig kétségtelenül — ezen oknál fogva.

Ha több ága több oldalú s így több kisebb-nagyobb megnyitott forrása van a jövedelmezésnek, úgy «ha nem esurrog es eppen», imitt is amott is egy-egy kis jövedelem mindig kerül és sok kicsiből lesz a nagy! az elég.

Pártoljuk tehát vidéki gazdasági egyesületeinket, mint a józan és okszerű gazdasági elveknek leghivatottabb terjesztőit.

Az agrárius mozgalom.

Irta: **Visi Imre.**

Mióta Magyarország alkotmányos életébe a nép nagy zöme tényező lett, aligha találják el a helyes utat azok, a kik a politikai mozgalmakat vagy jelszavakat egyes, bármi érdemes társadalmi osztályok érdekeiből mérik.